

Germania totius Europæ regio maxima & florentissima. Populos verò qui veterem incoluere Germaniam recenset Corn. Tacitus, Indigenas quidem Teutones, Cimbro, Marfos, Gambriuos, Sueuos, Vandalos, Batauos, Caninesates, Mattiacos, Cattos, Vlipios, Tencteros, Bructeros, Chamanos, Agriuarios, Dulgibinos, Chafuarios, Frisios, Chauco, Cherufcos, Fofos, Semnones, Longobardos, Rendignos, Auiones, Angilos, Varmos, Endofes, Suardones, Nuithones, Narifcos, Hermunduros, Marcomannos, Quados, Marfignos, Gothinos, Ofos, Burios, Lygios, Arios, Heluecones, Manimos, Elyfios, Naharuales, Gothones, Rugios, Lemonios, Suiones, Peucinos siue Baſternas, Fennos ac Venedos. Terra in super ipsa, teste Solino, hominum ditēs, & populis immensis frequens, qui si cum reliquis conferantur regionibus, minimùm fuci, plurimùm antiquæ sinceritatis ac fidei; & rusticanæ, vt dici solet, veritatis obtinent Tacitus inquit: Fœnus agitare, & in vsuras extendere, ignotum, eò quod minimè auari, fraudulentis ac subdolis essent, rerum nuda ac simplici permutatione utebantur, merces dabant, merces recipiebant, contenti sua forte, vtpote apud quos plus valebant boni mores, quam alibi bonæ leges. Sermo gentis longè lateque fufus, sua tamen idiomatica habet, gaudet vocibus primigenijs monosyllabis. Porrò Germanorum littoralium, quos vetustas VVige vvonas appellauit, & Insularium lingua mollior, vt Francorum veterum qui Chaucorum pars fuere, Saxonum Frisiorumque ac Danorum. Mediterraneorum seu Herd vvonum, durior, vt Sueuorum, Quadorum, Marcomannorum & Hermundurorum, vti hodie in trāsdanubianis regionibus; Pannonia prima, Norico & Rhætia loquuntur. Ipsam tandem Germaniam Corn. Tacitus in formem terris, inquit esse, asperam cælo, tristem cultu aspectuque, ac in vniuersum aut syluis horridam aut paludibus infœcundam. Humidiorem quàm Gallias, ventosior quàm Noricum ac Pannoniam aspicit. Frugiferarum arborum & omnis culturæ impatientem, sterilem, pecorum tamen fœcundam, sed plerunque improcerorum; auro atque argento immunem, & propterea vilem despectamque a si omnibus. Hodie regio est adeo amœna, adeo pulcherrimis nitidisque vrbibus, castris ac pagis passim exornata & culta vt non Italiæ, non Galliæ, non Hispaniæ ipsa cedat. Cælum satis clemens habet, agrorum camporumque fertilitatem optandam: sunt colles aprici, sunt nemora opaca, frumentorum abundantia, viniferi montes. Mille hîc iam hortorum ac villarum delicia, nulla viridaria pomaria ve, nullæ conſitiones, nulla tempe, nulla vineta desiderantur. Solum ipsum hordeo, tritico, siligine, farre, milio, auena ac omni frumentorum, leguminum atque obſoniorum genere ferax, campi vberes, prata læta. Sunt clarissimi amnes, mineræ salis plurimæ: Thermæ salubres, aquas calentes passim producente natura. Non argenti, iam non auri, non margaritarum tandem hic incognitus vsus est. Vniuersa & Gallia, & Hispania, & Italia argentum ex Germano negotiatore omne habuit, priusquam ad Indias nauigatio aperta foret. Metallorum ita omne genus habet, vt nec auro sit priuata quorum iam inuestigatis mineris, hoc infeliciores sunt, quod miseris in terræ viscera iam auri fitis intruferit. Hic nulla non litterarum cognitio, legum ve disciplina, nulla non bonarum artium studia florent. Videat igitur hic Tacitus noster, quàm sæpe bona materia cesset sine artifice. Quid, quod præclarissimorum ingeniorum sit feracissima, quid enim solertius vnquam aut vtilius inueni potuit typographia; quod inuentum

folertius & aduersus Christiani nominis hostem vtilius instrumento isto bellico quam bombardam vulgò vocamus (quamuis non inficio omnium rerum, etiam optimarum, manum esse posse abusum) Nonne & amœnum illud (quamuis leue) tympanum militare, quem trummiulum vocamus: vt innumera alia omittamus. Porrò vix est in Europa terra alia quæ maioribus fluminibus irrigetur quàm hæc: è quibus vndecim numerantur præcipua nauigabilia; horum primum est Danubius, ad cuius ostia Ouidius olim exulans, pronunciare de eo non verebatur: Cedere Danubius se tibi Nile negat. alterum Rhenus, de quibus suo loco, reliqua Nicer aut Nicrus qui & Neccharus dicitur, Mœnus, Amalus, Visurgis, Albis, Sueuus, Viadrus, Vistula, Mosella, quæ pluribus concomitata minoribus fluuijs, quorum numerandi locus hic non est, partim in Euxinum pontum, partim in mare Germanicum exonerantur. Montes verò nominatissimi sunt, Roßbergus, Mons Ifidis, Melibocus, Pinifer, Hessus, Ostbergus, Senus, Sueuus, Pannonis, Rheticus, Seuo, Sprulius, Vocetius, Vosagus. Syluæ insunt plurimæ, duæ tamen præcipuæ, quarum Hercinia altera, quæ reliquarum ferè omnium mater: altera erit Martiana. Porrò de gentis Germanicæ fortitudine, ex veterum scriptis abundè apparebit virtutem ipsius vel in hoste probatam fuisse. ac de Non degeneri Germania à prisca claritudine carmen elegantissimum reliquit Huttenus Eques. Neque verò minimi momenti est Imperij dignitatem (fortuna seu Deo potius plurimum hac in re adiunãte) virtute ac armis, Othonibus ac Henricis ducibus sibi partam cum magnum instaret periculum ne ad Gallum transferretur, quo in casu non minori prudentia quàm fortitudine opus habebant Germani. Quantas insuper laudes mereatur ordinatio de institutis Electoribus res ipsa testatur, hæc enim ordinatione duravit imperium sexcentos iam continos annos in Germania, minus namque insidiosæ & clanculariæ conspirationes Papæ cum Italis aut Gallis succedunt, qui à Germanis Imperij celsitudinem aliò sæpenumero conati sunt transferre. Et habet plus præsidij Imperator à pluribus Principibus quorum consensu electus est, minusque concertationis oriri potest propter electionem primariorum Principum votis contentientibus, firmior etiam ac diuturnior sperari potest, si ad plures Principes relegata sit Imperij Maestas, quàm si in vnus alicuius sanguinis successione hæreret. Atq; hæc generaliter de Germaniæ statu.

